

Goddelijke Waarden en Normen

Een studie over Bijbelse Waarden en Normen, L.J. van Weerden

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Waarden

Van Dale:

waar·de (dev; waarden, waardes)

1. betekenis die iets heeft als bezit of ruilobject
2. (waarden) zedelijke, esthetische of persoonlijke betekenis van iets
3. (waardes) (van een noot) tijdsduur
4. (waardes) getal, bedrag dat een meter aanwijst

J.F.W. Kok:¹

Je diepste drijfveren van je handelen. Niet alleen van de groep, maar juist je individuele waarden, deze kunnen soms ook afwijken van een groep. Vaak ga je dan niet (meer) met die groep om of pas je je aan.

Voorbeelden:

Liefde, Vrede, Vrijheid, Gelijkwaardigheid, Respect, Veiligheid

Normen

Sociaal Cultureel Woordenboek:

de invulling van een waarde. Hoe verwachten mensen dat je je gedraagt.²

Schonenvaart:³

Gedragsregels of leefregels die je houden aan de waarden van de groep.

Kok:

Door normen worden grenzen gesteld.

Jet:

Normen zijn afgeleid van of gebaseerd op waarden. Normen zijn de regels/afspraken die bepalen welk gedrag goed of fout is, gewenst of ongewenst, toegestaan of verboden. Op de norm wordt je afgerekend en/of aangesproken (bekeuring voor door rood reiden).

Voorbeeld:

De norm 'niet door rood rijden' beschermt de waarde 'veiligheid' in het verkeer.

¹ Uit: Normen, waarden en waardenloze normering ISBN 9024414423

² Uit: Sociaal Cultureel Woordenboek A.v.d. Pieterman, S. de Kruijff. April 2003

³ Uit: <http://www.necon-htv.nl/detailhandel/handel/content/college/begrip.php?Letter=N>

Doordenkers:

Als het verband tussen norm en waarde niet meer bestaat (dus als je alleen leeft vanuit de norm zonder de waarde) dan wordt de norm waardeloos.

De waarde mobiliteit heeft ervoor gezorgd dat we een netwerk aan wegen hebben gebouwd en voertuigen hebben uitgevonden en ontwikkeld. De waarde veiligheid heeft ervoor gezorgd dat we verkeersregels hebben vastgesteld om te voorkomen dat we (letterlijk) met elkaar botsen als we met elkaar genieten van onze waarde mobiliteit. Als het goed is zijn de verkeersregels (normen) afgestemd op de waarde veiligheid en kunnen de normen per situatie verschillen. Als we bij alle kruisingen stoplichten zouden plaatsen, zou je kunnen spreken van een doorgeschoten norm. Op een landweggetje tussen de weilanden, hoef je geen rotonde aan te leggen. Dat we een hek plaatsen bij een ravijn lijkt me logisch. Over de norm kun je van mening verschillen (is het nodig dat je op de mooie brede nieuwe weg tussen Onderdendam en Winsum 60 i.p.v. 80 moet rijden ©?).

Realiteit is dat zowel waarden als normen nodig zijn. De volgorde is hierin van belang: normen moeten gebaseerd zijn op waarden, anders wordt de norm waardeloos. Mensen die normen stellen moeten voor het vaststellen en/of aanpassen van normen dus altijd meten aan de achterliggende waarden.

Als een waarde niet van jezelf is wordt je handelen een norm (bijvoorbeeld liefde) en is dus ook veranderbaar!

De valkuil van de kerk is dat deze normen aangeeft en niet de goddelijke waarden overdraagt!

Goddelijke Waarden en Normen

De Bijbel leert ons, dat de mens in staat is om onderscheid te maken tussen goed en kwaad (**Gen. 3:22; Ez. 33:18; Heb. 5:14**). Ook zonder God zijn goede waarden mogelijk. Er zijn genoeg mensen die geweldige waarden hanteren en toch zonder God leven.

Waarom is God hierin dan zo belangrijk?

God heeft geen waarden, Hij is de waarden! Hij is Liefde. Hij is Waarheid. Hij is Trouw. Enzovoort. Door verbonden te zijn met God, worden wij verbonden met de bron van Waarden, of met de Waarden zelf. De zondeval heeft ons losgemaakt van God, waardoor we los zijn gesneden van de bron van het leven en de bron van Goddelijke waarden (**Rom. 3:23; 6:23; 7:5, 18; 8:7,12,20; Gal. 5:19**). Zonde is in ons gaan heersen (zondige natuur/ het vlees), waardoor wij niet meer in staat zijn het goede te doen (**Rom. 7:13-23**).

Doordat onze natuur zondig is geworden door de zondeval, heeft God normen gegeven om Zijn Waarden te beschermen: de wet (**Rom. 5:13; 7:7**). Deze wet zorgde voor uiterlijke heiligheid en

zuivering en leerde ons wat zonde is (Gal. 3:19-24). Het kon de binnenkant echter niet oplossen (Rom. 8:3-4; Gal. 3:10-11). We kunnen uit onszelf de norm niet houden.

Jezus bracht geen nieuwe norm, Hij herstelde de breuk tussen ons en God waardoor wij weer verbonden kunnen worden met de bron van Waarden. Jezus is de Weg, de Waarheid en het Leven. Via Hem komen wij tot de Vader en leven we niet alleen vanuit innerlijke drijfveren, maar kunnen we door een gezuiverd geweten en heiligheid in Christus leven vanuit de Waarden van God zelf! (hier op aarde nog onvolkomen, straks bij de nieuwe hemel en aarde, volkomen). Dan leef ik niet meer, maar leeft Christus in mij (Gal. 2:20), dan leidt de Geest ons leven (Rom. 8:2, 4, 6 ; Gal. 5:22, 25).

Hoe werkt dit?

In Rom. 7:14 zegt Paulus onverbloemd dat de wet het werk van de Geest is, maar dat onze natuur ons heeft uitgeleverd aan de zonde. Alleen de Geest kan dit herstellen. Romeinen 8 omschrijft op geweldige wijze hoe de wet van de Geest in Christus vrijheid brengt. Als wij onze zondige natuur willen doden door de Geest, zullen we leven (vs. 13). Dan leven we niet als slaven, maar als kinderen van de Allerhoogste (vs. 15-17).

2 Corintiërs 3:6

Hij heeft ons geschikt gemaakt om het nieuwe verbond te dienen: niet het verbond van een geschreven wet, maar dat van zijn Geest. Want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.

Als nieuwe schepping mogen we God vragen om een zuiver geweten, om zo ons leven te baseren op Goddelijke waarden. Een aantal teksten:

+

Hebreeën 13:18

Bid voor ons. We zijn er weliswaar van overtuigd dat ons geweten zuiver is, omdat we er op elk terrein naar streven het goede te doen,

1 Petrus 3:21

en dat water is een voorafbeelding van het water van de doop, waardoor u nu wordt gered. De doop wast niet het vuil van uw lichaam, het is een vraag aan God om een zuiver geweten. Hierom kunt u vragen dankzij de opstanding van Jezus Christus,

Godelijke Waarden vanuit de Bijbel

Als je een rondvraag doet aan 10 mensen, om 10 waarden op te schrijven, zou het maarzo kunnen zijn, dat je 100 verschillende waarden op een bord krijgt. Samen met de veelkleurigheid aan mensen, lijkt er ook een veelkleurigheid aan waarden te zijn. Verder zie je dat waarden onderling verbonden zijn (dus nooit op zichzelf staan). Binnen deze verbondenheid zijn primaire(fundamentele) en secundaire waarden te onderscheiden.

Is het mogelijk om een aantal fundamentele Godelijke waarden te vinden in de Bijbel?

In de Bijbel kunnen we een heldere prioriteit van bepaalde waarden zien die lijken te 'regeren' over andere waarden:

I Cor. 13:13

Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.

Deze tekst geeft een heldere prioriteit aan: liefde.

Zie ook: Rom. 13:8-10 en Mat. 22:37-40

Andere fundamenten lijken te zijn:

Rom. 14:17

want het koninkrijk van God is geen zaak van eten en drinken, maar van gerechtigheid, vrede en vreugde door de heilige Geest.

Rom. 5:2

Dankzij hem hebben we door het geloof toegang gekregen tot Gods genade, die ons fundament is, en in de hoop te mogen delen in zijn luister prijzen we ons gelukkig.

Ps. 119:142

Uw gerechtigheid is gerechtigheid voor eeuwig, uw wet berust op waarheid.

Johannes 1:17

De wet is door Mozes gegeven, maar goedheid en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen.

Gal. 5:22

Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.

Je zou het als volgt kunnen weergeven (is niet een nieuwe norm ☺, gewoon een model):

Opmerkingen

Het Griekse woord dat in de Bijbel gebruikt wordt voor geloof (pistis) kun je ook vertalen met vertrouwen. Het woord dat gebruikt wordt voor trouw (pistos) is hier nauw mee verbonden en betekend: vertrouwenswaardig, betrouwbaar, waard om je geloof/vertrouwen aan te geven.

In **Rom. 5:2** zien we dat genade voortkomt uit geloof/vertrouwen. Een bijzondere verbinding. Zowel in onze relatie met God alsook in onze relaties met elkaar (en onszelf) is het moeilijk genade te geven en te ontvangen als er geen basis van vertrouwen ligt.

Vrede en vreugde zijn best moeilijk om als 'waarde' te definiëren, aangezien het in veel opzichten een 'gevolg van' iets is. Waarom dan toch als waarde? Jezus zegt in Johannes 15 dat zijn discipelen zich aan Zijn geboden moeten houden en in Zijn liefde moeten blijven. Dit zegt Hij opdat ze Zijn vreugde mogen ontvangen (**Joh. 15:10-11**). Het woord dat hier (en ook in **Rom. 14:17**) gebruikt wordt voor vreugde is 'chara' = reden tot blijdschap. De vreugde van Jezus en de vreugde van het Koninkrijk is dus geen 'gevolg van' maar een 'reden tot' blijdschap. De vreugde die bij God is, is onze kracht (**Neh.**

8:10). God is geen God van wanorde maar van vrede (**I Kor. 14:33**). God is Vrede, God is Vreugde. In dat opzicht durf ik deze twee toch ook waarden te noemen: als we verbonden zijn met God, worden Zijn vreugde en vrede 'drijfveren van ons handelen' (zie definitie Kok).

Tot slot nog een opmerking over de plaats van vrijheid onder waarheid. Logisch gezien zouden deze twee waarden met elkaar in conflict kunnen komen: waarheid lijkt vast en onbuigzaam, vrijheid lijkt ruim en flexibel. Het leuke van God is dat Zijn wijsheid soms totaal anders werkt dan de onze (**I Kor. 1:25; 3:18-19**). Hij verbind waarheid met vrijheid! **Joh. 8:32** "*U zult de waarheid kennen en de waarheid zal u bevrijden!*" Vrijheid is dus onlosmakelijk verbonden met waarheid. Waarheid is echter niet een stelling o.i.d., maar een persoon: Jezus (**Joh. 14:6**).

**Door opvoeding en met name door de omgang,
het leven met anderen, worden waarden overgedragen.
Goddelijke waarden worden ons deel door omgang met Hem.
In onze relatie met God leren we Gods kijk op ZIJN Goddelijke waarden.
Het is een kwestie van omgang en opvoeden.
De Heilige Geest leert ons daarin.
Dus als we ons bekeren, leert God ons Waardevol Leven!**

Hoe gaan wij om met normen en waarden?

In de bovengenoemde studie hebben we kunnen zien dat God de Norm van de wet zelf in Christus vervuld heeft. Hij heeft de wet niet aan de kant geschoven, maar vervuld.

De grootste prioriteit van de gemeente behoort het overdragen van de Goddelijke Waarden (Waardevol Leven!) te zijn

Mogen we normen stellen?

Ja, maar wel zorgvuldig. Om met de woorden van Kok te spreken: als het verband tussen de norm en de waarde niet meer bestaat, dan wordt de norm waardeloos. Waarden bepalen de normen, normen dienen de waarden (opnieuw het principe van volgorde)

Binnen de gemeente hanteren we de drie niveaus van eenheid zoals onderwezen door Doug Schneider:

- 1) Gods niveau (*redding, fundamentele waarheden als norm voor redding*)
- 2) Gemeente niveau (*gemeente cultuur, des te meer normen, des te wettischer het wordt*)
- 3) Persoonlijk niveau (*Rom 14*)

In Handelingen 15 zien we een prachtig voorbeeld hoe de leiders van de toenmalige kerk normen aanpasten, zonder compromissen te sluiten aan Goddelijke waarden. De discussie had alles te maken met de norm van besnijdenis als teken van behoud (**Hand. 15:1**). ER ontstond grote onenigheid. Paulus en Barnabas reisden terug naar Jeruzalem op de situatie met de apostelen en oudsten te bespreken. Ook hier resulteerde de discussie in een hevige woordenstrijd. Door het horen van elkaar, toetsing aan Gods Woord, en afstemming op de Heilige Geest namen de leiders een eenstemmig besluit (15:25) en namen ze een helder standpunt in naar de gemeente door dit helder op papier te zetten en mondeling toe te lichten. **Hand. 15:28-29:**

“In overeenstemming met de Heilige Geest hebben wij besloten u geen andere verplichtingen op te leggen dan wat strikt noodzakelijk is: onthoud u van offervlees dat bij de afgodendienst is gebruikt, van bloed, van vlees waar nog bloed in zit, en van ontucht. Als u zich hier aan houdt, doet u wat wijs is”

Paulus had er vervolgens geen moeite mee om in Handelingen 16 Timotheüs te laten besnijden toen ze samen dienden in de lokale hoofdzakelijk Joodse gemeenten te Lystra en Ikonium. Hij respecteerte de lokale gemeenten. Timotheüs werd niet besneden om daardoor behouden te worden, maar om geen aanstoot te geven (zie ook **1 Kor. 9:20-23**). In Romeinen. 13, 14 en 15 vinden we een prachtige uiteenzetting waarin Paulus ruimte geeft om verschillende normen te hanteren op basis van de door God gezuiverde gewetens en waarden.

Conclusie: Normen zijn flexibel. De flexibiliteit wordt bepaald door gebed, afstemming op de Heilige Geest, toetsing aan Gods Woord en het (inter)lokale leiderschap van de gemeente.